

Interview. Actrice Els Dottermans over het afscheid van NTGent en haar doorstart als zelfstandige

Deze onzekerheid geeft mij energie'

► Els Dottermans is voor het eerst freelancer. 'Daar ben ik heel blij mee.'

© ILLIAS TERLINCK

Actrice Els Dottermans was een van de gezichten van het vaste NTGent-ensemble. Met de komst van Milo Rau is dat verdwenen, maar Dottermans staat wel weer op de planken. In *Compassie*, de nieuwe voorstelling van Rau, nota bene. 'Ik doe nu alles op mijn eigen voorwaarden.'

EVOUD CEULEMANS

F en nachtnerrie." Zo omschrijft Els Dottermans (54) wat haar overkwam tijdens de tweede voorstelling van *Compassie*. De *geschiedenis van het machtingewer*, in het Nederlandse 's Hertogenbosch. "De première: ga nu. Dat was redelijk", zegt de actrice. "Maar de tweede avond heb ik de nachtnerrie van een acteur beleefd. Ik crashte in mijn hoofd. Het werd zwart. Ik heb zeker twintig of dertig keer de tekst moeten vragen, ik kon zelfs niet meer nadenken. Dat was verschrikkelijk. Ik dacht toen echt: nu stop ik niet toeneel. Dit is het einde."

Niet dus. Integendeel: *Compassie*, een remake van een voorstelling die NTGent-leider Milo Rau eerder in Duitsland maakte, is vanaf dit weekend ook in België te zien. Met Dottermans in de hoofdrol – de Franse actrice Olga Mouak vertelt haar eigen verhaal in de pro- en epilogo. "Milo heeft de voorstelling een paar jaar geleden gemaakt met een Duitse actrice. We hebben de voorstelling wel gepersonaliseerd, maar het blijft haar verhaal. Ze vertelt hoe ze als jong meisje als vrijwilliger, als hulpverlener, naar Congo en Rwanda is gegaan, in 1994. En hoe ze daar de genocide heeft meegemaakt. Dat heeft haar zo'n trauma opgeleverd, dat ze niet meer op een normale manier met het leed van die vluchtelingenproblematiek kan omgaan. Vandaar de titel: *Compassie*. Ze kan geen compassie meer voelen, omdat ze die slachtpartij heeft gezien. Ze kan een andere problematiek niet meer aan. Het litteken is zo groot, dat we niet meer kunnen meevelen met wat er naast ons, onder onze ogen, gebeurt."

Compassie markeert een nieuw hoofdstuk in Dottermans' carrière, die nu voor het eerst als zelfstandige aan de slag is, nadat ze haar hele carrière in vaste loondienst gewerkt heeft: eerst bij Blauwe Maandag Compagnie, vervolgens bij Toneelhuis, en tenslotte bij NTGent. "Ik heb alleen maar in een vast gezelschap gezien. Nooit iets anders gedaan in mijn leven. Toen ik vertrok bij Toneelhuis, dacht ik nu word ik freelancer. Dat ben ik wel geteld veertien dagen geweest. Toen heeft Johan Simons mij opgevisst, bij NTGent. Ik wist niet hoe snel ik ik moest zeggen. Ik voelde mij weer veilig, en we hebben fair-

tastische dingen gemaakt."

Die periode is voorbij. NTGent ging door een crisis, en er ontstond een breuk in de spelersgroep. Maar daar wil de actrice liever niet op terugblikken. "Dat is niet iets waarvan men moet smullen. Wat gebeurd is, is gebeurd, en we gaan voort. Dat is wat telt. Ik werkverft zelf." Het crisisjaar eindigde met het vertrek van Simons, de komst van Milo Rau als artistiek leider, en het einde van het vaste acteurs-

ensemble in de Gentse schouwburg.

Niet echt een einde in schoonheid, lijkt ons.

"Kijk, in theater gebeurt dat altijd op zo'n manier. Als een technicus of een vaste medewerker op pensioen gaat, wordt dat gevierd. Bij een acteur gebeurt dat nooit. Een acteur vertrekt altijd met discussies, of ruzies, of verdriet. Just omdat je als acteur zo moet smijlen, zo moet engageren. Dat is als een huwelijk: als je weg wil,

moet je echt losseuren. Dat is heel moed, maar ook heel treurig. Bij Toneelhuis ben ik via de achterdeur naar buiten gegaan, in stilte. Enfin, ik ben uitgevuld, ik zal het zo zeggen."

U zit meteen in de nieuwe voorstelling van Milo Rau. U hebt naadloos de overstag gemaakt van het 'oude' naar het 'nieuwe' NTGent, lijkt het.

"Ik zit nu natuurlijk in een nieuwe positie: ik

► *Compassie*, met Dottermans in de hoofdrol, is nu ook in ons land te zien.

© MICHEL DEWILVER

ben een freelance-acteur, ik ben niet vast in het gezelschap. Ik kan zelf bepalen aan welke projecten ik meewerk en aan welke niet. Dat geeft een heel andere energie, een heel ander engagement. Daar ben ik heel blij mee. Het komt me heel goed uit, het komt op het juiste moment. Dat is het grote verschil nu: ik doe alles op mijn eigen voorwaarden.

"Milo had mij uitgenodigd om die voorstelling te spelen. Ik dacht: goed, dat hebben wij kort de tijd om elkaar te leren kennen, kunnen we zien of het iets wordt. Want ik was een beetje... voorzichtig, tegenover Milo. Normaal gezien ben ik heel enthousiast, ik smijt mij heel snel. Maar dat is een beetje getemperd. 'We zullen wel zien', dacht ik. 'Kom mij maar halen, als je me nodig hebt. Ik ga niet naar jou komen.' Ik had geen zin in een nieuwe artistieke leider, aan wie ik heel mijn hebben en houden moest geven. Met die uitnodiging heeft hij een deur op een kier gezet. Ik zag de voorstelling, en ik dacht: hier kan ik wel iets mee."

"Deze ommezwaai is heel inspirerend. Ik was daar zelf ook aan toe", zei u toen het nieuwe NTGent-programma werd voorgesteld. Denkt u er nog steeds zo over?

'Als een technicus met pensioen gaat, wordt dat gevierd. Een acteur vertrekt met discussies of verdriet'

"Zeker. Ik was vrijdag, op de première van *Lam Gods*, toch met een zekere blijdschap vervuld. Omdat NTGent weer bruist van de energie. Dat heeft natuurlijk te maken met het hot zijn van Milo Rau. Iedereen hangt rond hem als motte rond een lamp. Maar ik was vooral blij dat dat platgeslagen huis weer bruist."

Het betekent wel dat u vast baantje kwijt bent. Vindt u het jammer dat het ensemble is opgeheven?

"Ik denk niet dat Milo Rau geen vast gezelschap meer wilde. Maar hij moest wel *tabula rasa* maken. Want het gezelschap dat er was, dat was bezeezeld. Dat was niet fris. *Der rid of it*, en begin iets nieuws. Misschien worden de mensen niet bij mij nu wakker wel het volgende gezelschap."

U zat ook in de adviesraad die op zoek ging naar een nieuwe artistiek leider.

"Ja, kijk, zo'n adviesraad. Zo'n adviesraad is er omdat die er moet zijn. Maar het is natuurlijk de raad van bestuur die beslist. Wij hebben allemaal onze wensen kenbaar gemaakt. In die wens stond ook dat het een intentand zou worden die met het gezelschap wilde verder gaan. Dat is niet gebeurd. Maar ik ben daar toch

niet rouwig om. Integendeel, zelfs. Dit is wat er moest gebeuren. Diep in mij voelde ik misschien ook wel dat het moest veranderen."

Tijdens het Theaterfestival was uw college Sara De Roo niet mala. "Het laatste Vlaamse stadstheater dat zijn toneelarbeiders, de toneelspelers, met het respect behandelde dat ze verdienen, is verdwenen." Wat vindt u daar dan van?

"Wat Sara De Roo probeerde te zeggen, vond ik heel moedig. Dat heeft mij erg geraakt. Zij is zelf uit een vast gezelschap gestapt (*ig Stun, EWC*) en zij en ik vinden ensemble een van de belangrijkste dingen die er bestaan. Maar Sara en ik zijn ongeveer even oud, en heel het ensemble van NTGent zat vol gesetelde acteurs. Op leeftijd, zeg maar. Wij waren allemaal toe aan iets nieuws. En wij zijn acteurs die een zekere naam hebben, die nog werk hebben. Het gaat over de jonge mensen. Ik ben destijds in een vast gezelschap gerold, maar jongeren vandaag moeten anders starten. Je moet een netwerk uitbouwen, je moet het ene contract aan het andere knopen. Dat is gewoon overleven. Voor hen zouden ensembles moeten blijven bestaan. Zij hebben dat nodig. Sara en ik niet. Jonge mensen hebben

'Ik was op de première van *Lam Gods* toch met een zekere blijdschap vervuld. Omdat NTGent weer bruist'

tijd nodig om zich te ontwikkelen, tijd om zich te veilig te voelen, iets te maken en iets voor lange tijd te kunnen spelen."

Maar u bent nu dus zelfstandige. Maakt dat u niet onzeker?

"Ik heb niet zoveel aanleg voor boekhouden. Daarvan kan ik soms panikeren. Dan moet iemand die wel iets van cijfers kent mij even kalmeren. En dan gaat het weer. Maar dat maakt je wel nerveus. Ik moet nog groeien, in dat zelfstandig worden. Het is een naar gegeven: als je altijd vast in een gezelschap zit, wordt alles voor je gedaan, op administratieve vlak: je pensioen, je loon, je vakantiegeld... Ik besef nu pas wat voor een luxe dat is."

"Dus ja, natuurlijk is dit een heel onzekere fase in mijn leven. Maar ik moet op en en en. Anderen manier toegeven dat het mij energie geeft, dat ik er niet door dichtslap. Onzekerheid is een van de grootste drijfveren van een artistiek. Plezier is dat niet altijd, maar het is de golf waarop we moeten varen. Onzekerheid is eigen aan ons vak."

Compassie. De geschiedenis van het machtingewer. 6 oktober in De Grote Post (Oostende), daarna op tournee.

Museum Plantin-Moretus haalt unieke kaart van 'Utopia' binnen

De Koning Boudewijnstichting heeft de kaart *Utopia* (1595-1596) van Abraham Ortelius gekocht. Het gaat om de visuele weergave die de cartograaf maakte van het Utopia van Thomas More.

"Dit unieke stuk wordt in langdurige bruikleen gegeven aan het Museum Plantin-Moretus in Antwerpen, waar het een prominente plaats krijgt", zo meldt de stichting. De kaart werd onlangs door een privéverzamelaar te koop aangeboden. De Koning Boudewijnstichting kon ze verwerven voor 175.000 euro dankzij de middelen van het Fonds

Charles Vreeken dat zij beheert. De *Utopia*-kaart (38 op 47,5 cm) is een belangrijke aanwinst voor zowel de collectie van de Koning Boudewijnstichting als de presentatie in het Museum Plantin-Moretus. De cartograaf

Abraham Ortelius maakte ze in 1595-1596 op basis van het boek *Utopia* van de humanist Thomas More. Ze werd in twaalf exemplaren gedrukt. Op heden is echter wereldwijd nog slechts één exemplaar bekend, de kaart die nu terugkeert naar het museum. Ze was eerder soms tijdelijk te zien, zoals op de expo 'Op zoek naar Utopia' in Museum M in Leuven (2016).

Ortelius vervierf vooraf een atlas uitvinder van de moderne atlas: hij bracht als eerste in 1570 een reeks kaarten samen op één formaat en in één stijl. (BELGA)

Robbedoes viert mensenrechten

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens bestaat straks 70 jaar. Voor die gelegenheid hebben de VN niemand minder dan stripblad met zijn naam. Robbedoes uitgenodigd.

De nagenoeg immer in het rood geklede Frans-Belgische piccolo doet dat onder andere met een album, een speciaal *Robbedoes*-magazine en een reizende tentoonstelling.

Voor wie het vergeten was: de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens werd op 10 december 1948 in New York

goedgekeurd door de leden van de Algemene Vergadering van de VN. Op dat moment was Robbedoes al tien jaar oud, onder andere dankzij het stripblad met zijn naam.

Uitgeverij Dupuis is uiteraard trots. Het weekblad *Robbedoes*, aldus de uitgeverij, "heeft sinds zijn ontstaan met zijn tekenars en zijn emblematische strippersonages steeds de menselijke waarden uitgedragen".

Tentoonstelling
De speciale editie van het weekblad, opgedragen aan de mensenrechten, wordt op 10 oktober

uitgegeven. In het nummer: verwezenlijkt in samenwerking met het Hoge VN-Commissariaat voor de Mensenrechten, illustreren de stripauteurs de dertig artikelen van de verklaring.

Wat de reizende Robbedoes-tentoonstelling betreft, die begint volgende maandag niet teveel in Genève in het Palais des Nations. De expo *Spirou & Rights* (Spirou is de oorspronkelijke Franse naam van de strip) gaat vervolgens naar Jerevan op 10 december, de verjaardag van de Verklaring, in Brussel te belanden. (BELGA)

In DM ZAP zet de tv-redactie van De Morgen de blik op oneindig. Vandaag: **Stef Selslagh** over het verschil tussen 'een film kijken' en 'naar een film kijken'.

U kijkt toch ook (naar) tv?

► Taalkundig is er niets mis met 'tv kijken', maar Stef Selslagh ziet daar toch liefst het voorzetsel 'naar' bij.

© GETTY

zeggen: 'Kom Ben, ga nu de mooie plaatjes kijken, hier op den grond'."

Maar Couperus' het is toch niet omdat een stukje taal correct is dat het gebruik ervan moeten aanmoedigen? Op de zin 'Ik ben een echte mensensmens' zal taalkundig ook niet zoveel aan te merken zijn. En toch zou al wie hem uitsprekt een maand lang dagelijks getuigtijd moeten worden met een platgevochten stronkenzeepje.

Er zijn grenzen

Ik bedod maar: we zeggen toch ook niet: 'Ik ga de tentoonstelling van Michiel Borremans kijken'. Als we zonder aanwijsbare redenen woorden beginnen af te schaffen, spreken we binnen de kortste keren allemaal Jeromkestaal. 'Mijnheer De Wever, u straks verkiezingen winnen?' 'Weet niet, ik mijn best doen.' Die woorden dragen wel de informatie over die ze moeten overdragen, maar mooi-laast staan verhefend – zijn ze niet.

Daarom, beste Netflix-marketeers: geef ons niet oomsiddigheidsingang het voorzetsel 'naar' terug. Ik kijk jullie graag, maar er zijn grenzen aan wat het menselijke taalvermogen kan incasseren.

Straks spreken we allemaal Jeromkestaal. 'Mijnheer De Wever, u verkiezingen winnen?' 'Weet niet, ik mijn best doen'

Kortstondig gegoogeld leert